

bosätta sig hvar som helst, och det icke är skilnad emellan den ena handlandens rätt och den andras, utan alla kunna sköta export; således, den som vill exportera icke blott egna utan äfven andras tillverkningar, kan mycket lätt förskaffa sig handelsrättighet och drifva export enligt förslaget om näringsfrihet; men pålägger man dem, för hvilka det är lagligt att sköta export från stad men icke från landet, en beskattning till staden, hvilande på taxering, således på stadshandlandens och borgerskapets godtyckliga bestämningar, tror jag att det är fåfångt att hafva en författning sådan som denna; ty att gifva en frihet, som är underkastad sådan beskattning, vore detsamma som att gifva ingenting. I följd af det tillägg, som utskottet i dess betänkande gjort, att hvar och en är berättigad att exportera äfven andras tillverkningar än egna, kan det blifva en beklaglig konsekvens, att det måste tilläggas att också borgerskapet får beskatta exportörerne, men håller man sig dervid att hvar och en, som icke är handlande, blott får exportera egna produkter, behöfver ett sådant tillägg icke göras.

Herr Snellman: I händelse ridderskapet och adeln skulle besluta till någon ändring i denna §, så får jag ödmjukast föreslå att ändringen skulle bestå i tillägg af orden »och korta varor af mindre värde», hvilket är det allmänt uttryck för sådana varor, som i gårdfarihandel företrädesvis begagnas, och hvilkas kringförande möjligen kunde vara af nytta i och för lumpors uppsamlande genom utbyte, emedan det ej lönar mödan att köpa upp dem. Jag anser att dessa ord lämpligen skulle kunna inflickas efter ordet »husslöjd».

Herr Snellman: Jag saknar ibland de skäl, hvilka blifvit anförda för propositionens förslag till denna § det viktiga skälet, att barnen genom en tidig sysselsättning i fabrikerna i allmänhet hindras i sin skolgång och att de komma att uppväxa i okunnighet. Man har åberopat Englands exempel. Den okunnighet, som ibland fabriksbefolkningen i England råder och härrör deraf att barnen från tidiga år utan någon undervisning sysselsätts i fabrikerna, har, såsom allmänt känt är, medfört en stor demoralisation bland det landets befolkning. Hvad anmärkningen om kontraktens obehörighet beträffar, så synes mig denna anmärkning redan derigenom vederlagd att, om man går ut från den synpunkten, att inga kontrakter böra göras med personer, som hvarken kunna läsa eller skriva, så är det ungefär detsamma som att åt sådant olyckligt folk ej medgifva några lagliga rättigheter, utan lemna dem till godtycklig behandling.

Herr Snellman: Jag får för min del på det enträgnaste påyrka att ej allt stadgande härom måtte uppskjutas, ty det kommer enligt min tanke mindre an på om man tager miste på ett eller ett par år, än om man helt och hållet lemna barnen utan skydd under ännu några år, då man likväl vet, huru mycken misshandling hittills egt rum. Jag anser derföre att hvarje fall något bör stadgas.

81 YTTRANDE VID LANTDAGEN 24.V 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr Snellman: Jag anser min skyldighet vara att icke endast åhöra diskussionen i ämnet utan också yttra ett ord deri. Då frågan rör en, enligt min tanke, förlorad sak, så kunde det väl anses likgiltigt hvad derom vidare anföres i diskussionen, men jag beklagar att den fråga, som nu föreligger, blifvit väckt i den form den är väckt, emedan det

endast ökar hopplösheten för det beslut, i hvilket ridderskapet och adeln allaredan deltagit. Grundlagen talar visserligen om riksråd och i hvilka fall Hans Majestät har att höra riksråden i fråga om nya lagar, men Hans Majestät är grundlagsenligt berättigad att kalla rådgifvare, hvilka personer Hans Majestät än behagar, motsvarande hvad förut i grundlagarne kallades riksråd, och det är alldeles icke upplyst, huruvida Hans Majestät i denna haft några rådgifvare eller icke, och ständerna skulle anse senaten utgöra den önskligaste samling af Hans Majestäts rådgifvare, så skulle det vara både tillbörligt och skickligt att
 10 endast uttala den önskan, att Hans Majestät hade i denna fråga velat höra kejsrerliga senaten, men att till en monark, som i allt visat den största ömhet i värden af våra grundlagar, uttrycka sig sålunda, att han vid detta tillfälle underlåtit det, det är icke rätt och tillbörligt, och jag har icke trott det kunna sättas i fråga att icke ridderskapet och adeln skall afböja inbjudningen.

82 YTTRANDE VID LANTDAGEN 24.V 1867

20 *Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln*

Herr Snellman: Jag har ödmjukast begärt ordet, emedan jag ser mig i tillfälle att meddela ett par upplysningar till utskottets betänkande, men jag skulle handla emot hvad jag anser vara min skyldighet, om jag icke skulle börja med att erkänna den utmärkta patriotism, hvarmed utskottet emottagit Hans Majestäts nådiga proposition i ämnet, och det i så hög grad glädjande i utskottets ur denna patriotism framgående betänkande, hvilket man bör hoppas icke skall sakna anhängare hos
 30 ståndet, och, såsom jag för min del vill tro, sätter utgången af öfverläggningen inom ståndet utom allt tvifvel. De upplysningar, hvarom jag nämnde, gälla först en anmärkning af utskottet angående beräkningen af den annuitet, som kan blifva erforderlig för upptagande af de medel, hvarmed ifrågavarande jernväg skall byggas, hvilken beräkning utskottet ansett vara något för hög. Förhållandet är det att visserligen särskilda tillgångar vid ärendets föredragning och frågans handläggning i kejsrerl. senaten hafva tagits i beräkning såsom en möjlighet, och deribland äfven en möjlig försäljning i större partier af virke från kronans skogar; också andra utvägar hafva tagits i betraktande, hvilka blifvit utskottet meddelade, ehuru de icke äro egnade att
 40 offentliggöras. Men som såväl den senare som den förra utvägen att anskaffa medel genom försäljning ur kronans skoga för närvarande äro högst osäkra, så har vid beräkningen af beloppet af den garantisumma, hvilken i den nådiga propositionen blifvit af ständerna begärd, tagits i betraktande endast och allenast hvad som kan inflyta af bränvinsskatten utöfver hvad som inflöt af det anslag landets senast församlade ständer beviljade för banorna Tavastehus-Tammerfors och Riihimäki-Lahtis. In summa anslogo ständerna då icke blott för jernvägarne, utan för alla kommunikationsanstalter 1 800 000 mark. Beräknar man procenttalet af denna summa uppå den effektiva kostnaden, som varit
 50 antagen för jernvägarne och de öfriga kommunikationerna, så kommer detta procenttal att utgöra ända till 9 å 10 %; d. v. s. tager man jernvägarne andel af dessa 1 800 000 mark och frågar sig huru stor % utgör den af de effektiva kostnaderna för dessa jernvägar, så utgör denna andel i sjelfva verket 9 å 10 %. Ett så högt anslag har icke nu blifvit beräknadt för jernvägarne Tavastehus-Tammerfors och Riihimäki-Lahtis.